

Belangrijke opmerking

Houd rekening met alle aspecten om werksituaties te analyseren die chemische risico's inhouden:

- ✗ het product zelf;
- ✗ de manier waarop het in de werkprocedures wordt gehanteerd;
- ✗ de luchtverversing;
- ✗ uw persoonlijke beschermingsmiddelen;
- ✗ de hygiëne: zeep, refter, enz..

maar ook met:

- ✗ de werkorganisatie;
- ✗ de opleiding inzake werkprocedures die u hebt gekregen;
- ✗ de behandeling en het vervoer van de producten;
- ✗ de opslag van de producten;
- ✗ het opnieuw verpakken van de producten;
- ✗ de onderhoudswerken;
- ✗ de afvalverwijdering.

Risicozinnen van gevaarlijke producten schadelijk voor de gezondheid

- R 20 Schadelijk bij inademing
- R 21 Schadelijk bij aanraking met de huid
- R 22 Schadelijk bij opname door de mond
- R 23 Vergiftig bij inademing
- R 24 Vergiftig bij aanraking met de huid
- R 25 Vergiftig bij opname door de mond
- R 26 Zeer vergiftig bij inademing
- R 27 Zeer vergiftig bij aanraking met de huid
- R 28 Zeer vergiftig bij opname door de mond
- R 29 Vormt vergiftig gas in contact met water
- R 30 Kan bij gebruik licht ontvlambaar worden
- R 31 Vormt vergiftige gassen in contact met zuren
- R 32 Vormt zeer vergiftige gassen in contact met zuren
- R 33 Gevaar voor cumulatieve effecten
- R 34 Veroorzaakt brandwonden
- R 35 Veroorzaakt ernstige brandwonden
- R 36 Irriterend voor de ogen
- R 37 Irriterend voor de ademhalingswegen
- R 38 Irriterend voor de huid
- R 39 Gevaar voor ernstige onherstelbare effecten
- R 40 Carcinogene effecten zijn niet uitgesloten
- R 41 Gevaar voor ernstig oogletsel
- R 42 Kan overgevoeligheid veroorzaken bij inademing
- R 43 Kan overgevoeligheid veroorzaken bij contact met de huid
- R 44 Ontploffingsgevaar bij verwarming in afgesloten toestand
- R 45 Kan kanker veroorzaken
- R 46 Kan erfelijke genetische schade veroorzaken
- R 48 Gevaar voor ernstige schade aan de gezondheid bij langdurige blootstelling
- R 49 Kan kanker veroorzaken bij inademing
- R 60 Kan de vruchtbaarheid schaden
- R 61 Kan het ongeboren kind schaden
- R 62 Mogelijk gevaar voor verminderde vruchtbaarheid
- R 63 Mogelijk gevaar voor beschadiging van het ongeboren kind
- R 64 Kan schadelijk zijn via de borstvoeding
- R 65 Schadelijk: kan longschade veroorzaken na verslikken
- R 66 Herhaalde blootstelling kan een droge of een gebarsten huid veroorzaken
- R 67 Dampen kunnen slaperigheid en duizeligheid veroorzaken
- R 68 Onherstelbare effecten zijn niet uitgesloten

Gevaarsymbolen

Gezondheid

- T : Giftig
T+ : Zeer giftig
- Xn : Schadelijk
- Xi : Irriterend
- C : Corrosief

Veiligheid

- E : Ontploffbaar
- F : Licht ontvlambaar
F+ : Zeer licht ontvlambaar
- O : Oxiderend (doet ontbranden)

Milieu

- N : Schadelijk voor het milieu

Wat is de bedoeling van dit Zakboekje?

Dit Zakboekje verzamelt de belangrijkste informatie over de preventie van chemische risico's. Werknemers die blootgesteld worden aan een chemisch risico in een bedrijf wordt ten zeerste aanbevolen om dit Zakboekje altijd bij de hand te hebben. Het bevat een lijst van de aspecten waarmee rekening moet gehouden worden bij de risicoanalyse en legt de betekenis uit van de gevaarsymbolen. Daarnaast wordt er ook een overzicht gegeven van de risicozinnen van gevaarlijke producten (die zinnen bevatten meer precieze informatie over het gevaar van de producten) en de veiligheidszinnen van gevaarlijke producten (die zinnen geven informatie over hoe men zich kan beschermen tegen gevaar). Tot slot wordt een gebruiksaanwijzing van die zinnen geleverd.

Veiligheidszinnen van gevaarlijke producten schadelijk voor de gezondheid

- S 1** Achter slot bewaren
- S 2** Buiten bereik van kinderen bewaren
- S 3** Op een koele plaats bewaren
- S 4** Verwijderd van woonruimten opbergen
- S 6** Onder ... houden (inert gas aan te geven door fabrikant)
- S 7** In goed gesloten verpakking bewaren
- S 8** Verpakking droog houden
- S 9** Op een goed geventileerde plaats bewaren
- S 12** De verpakking niet hermetisch sluiten
- S 13** Verwijderd houden van eet- en drinkwaren en van diervoeder
- S 14** Verwijderd houden van ... (stoffen waarmee contact vermeden dient te worden - aan te geven door de fabrikant)
- S 18** Verpakking voorzichtig behandelen en openen
- S 20** Niet eten of drinken tijdens gebruik
- S 21** Niet roken tijdens gebruik
- S 22** Stof niet inademen
- S 23** Gas/damp/rook/sputnevel niet inademen (toepasselijke term(en) aan te geven door de fabrikant)
- S 24** Aanraking met de huid vermijden
- S 25** Aanraking met de ogen vermijden
- S 26** Bij aanraking met de ogen onmiddellijk met overvloedig water afspoelen en deskundig medisch advies inwinnen
- S 27** Verontreinigde kleding onmiddellijk uittrekken
- S 28** Na aanraking met de huid onmiddellijk wassen met veel ... (aan te geven door de fabrikant)
- S 30** Nooit water op deze stof gieten
- S 35** Deze stof en de verpakking op veilige wijze afvoeren
- S 36** Draag geschikte beschermende kleding
- S 37** Draag geschikte handschoenen
- S 38** Bij ontoereikende ventilatie een geschikte adembescherming dragen
- S 39** Een bescherming voor de ogen/voor het gezicht dragen
- S 40** Voor de reiniging van de vloer en alle voorwerpen verontreinigd met dit materiaal, ... gebruiken (aan te geven door de fabrikant)
- S 41** In geval van brand en/of explosie inademen van rook vermijden
- S 42** Tijdens de ontsmetting/bespuiting een geschikte adembescherming dragen (geschikte term(en) door de fabrikant aan te geven)
- S 45** Bij een ongeval of indien men zich onwel voelt, onmiddellijk een arts raadplegen (indien mogelijk hem dit etiket tonen)
- S 46** In geval van inslikken onmiddellijk een arts raadplegen en verpakking of etiket tonen
- S 47** Bewaren bij een temperatuur beneden ... °C (aan te geven door de fabrikant)
- S 49** Uitsluitend in de oorspronkelijke verpakking bewaren
- S 50** Niet vermengen met ... (aan te geven door de fabrikant)
- S 51** Uitsluitend op goed geventileerde plaatsen gebruiken
- S 52** Niet voor gebruik op grote oppervlakten in woon- en verblijfruimten
- S 53** Blootstelling vermijden – vóór gebruik speciale aanwijzingen raadplegen (deze veiligheidszin is verplicht voor stoffen en bereidingen die kankerverwekkend, mutageen en/of toxisch zijn voor de reproductie en minstens één van volgende risicozinnen bevatten: R45, R46, R49, R60, R61)
- S 62** Bij inslikken niet het braken opwekken; direct een arts raadplegen en de verpakking of het etiket tonen

Gebruiksaanwijzing van de zinnen

De risicozinnen kunnen worden gecombineerd. De schuine streep / geeft aan dat het om gecombineerde zinnen gaat. Hierna de meest voorkomende voorbeelden:

- R 20/21/22** Schadelijk bij inademing, opname door de mond en aanraking met de huid
- R 36/38** Irriterend voor de ogen en de huid

De volgende risicozinnen worden altijd met andere risicozinnen gecombineerd:

- R 39** Gevaar voor zeer ernstige onherstelbare effecten
- R 48** Gevaar voor ernstige schade aan de gezondheid bij langdurige blootstelling

Voorbeelden:

- R 39/23** Vergiftig: gevaar voor ernstige onherstelbare effecten bij inademing
- R 39/26** Zeer vergiftig: gevaar voor ernstige onherstelbare effecten bij inademing
- R 48/20** Schadelijk: gevaar voor ernstige schade aan de gezondheid bij langdurige blootstelling bij inademing
- R 48/23** Vergiftig: gevaar voor ernstige schade aan de gezondheid bij langdurige blootstelling bij inademing

Ook de veiligheidszinnen kunnen worden gecombineerd. De schuine streep / geeft aan dat het om gecombineerde zinnen gaat.

Hierna de meest voorkomende voorbeelden:

- S 20/21** Niet eten, drinken of roken tijdens gebruik
- S 24/25** Aanraking met de ogen en de huid vermijden
- S 36/37/39** Draag geschikte beschermende kleding, handschoenen en een beschermingsmiddel voor de ogen/het gezicht

TOXTRAINER in enkele woorden

Toxtrainer is een opleidingsmethode (TRAINER) die de preventie van chemische risico's (TOX) in het bedrijf wil verbeteren, steunend op de principes van actieve pedagogie. De eerste fase van de methode bestaat uit een opleiding van de preventieadviseurs. Die zorgen daarna voor de opleiding van groepen werknemers en ploegbazen: dat is de tweede fase van de methode. Die opleidingen worden ondersteund door specifiek pedagogisch materiaal, waaronder dit Zakboekje.

Voor meer informatie over TOXTRAINER, kan u contact opnemen met de Algemene Directie Humanisering van de Arbeid van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, telefonisch op 02 233 42 07, per fax op 02 233 42 52 of per e-mail: hua@werk.belgie.be

Voor bijkomende exemplaren van het TOXTRAINER Zakboekje kan u contact opnemen met de Cel Publicaties van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, telefonisch op 02 233 42 11, per fax op 02 233 42 36 of per mail: publicaties@werk.belgie.be

TOXTRAINER is het resultaat van de samenwerking tussen de gespecialiseerde diensten van: Universiteit de Liège (Prof. Ph. Mairiaux) Universiteit Antwerpen (Prof. M. Van Sprundel) Universiteit Gent (Prof. L. Braeckman)

